

«Intgins dastgan partir cun doping, auters betg»

Per Vincent Augustin impedescha il maiorz l'egualitad da las schanzas

CUN VINCENT AUGUSTIN
HA DISCURRÌ ANDREAS CADONAU

■ **Ils 3 da mars decida il suveran ina giada dapli davart la midada dal sistem electoral per il parlament grischun. La dumonda da midar dal maiorz tar il proporz han votantas e votants refusà cuntinuadamain, enfin uss.** Il deputà da la pcd *Vincent Augustin* è già pli baud s'engaschà per il sistem d'elecziun da proporz. Consequentamain sustegn el era quella giada la proposta. El è da l'avis ch'il suveran dettia suatientscha a la dumonda, tant pli che las circostanzas politicas èn sa midadas en il chantun Grischun entaifer ils onns passads. La regenza grischuna sustegn da princip la midada dal sistem electoral, dentant betg quella giada. L'introducziun dal proporz sin l'onn 2014 valetescha la regenza per betg pussaivla.

Quantas giadas votain nus anc davart ina midada dal maiorz tar il proporz?

Vincent Augustin: Jau pens ch'i vess da gartegiar quella giada. Enfin uss era quai plitost in postulat da la vart sanestra. Ussa dentant è la situaziun sa midada politicamain. Parts da la dretga, parts dals burgais ed ils verd-liberals sustegnan la proposta per midar il sistem d'elecziun dal cussegl grond.

Quels che profiteschan èn cunter

La pps era adina cunter la midada dal sistem electoral, uss è ella persuerter. È il giavisch per ina midada sulettamain ina dumonda da l'agen avantatg politic en ina elecziun?

La situaziun demussa l'entira problematica da la dumonda. Quels che profiteschan dal sistem actual, quels èn cunter tuttas midadas, possedan nagins motivs da midar insatgè. En la politica va i adina per pussanza, sch'ins ha avunda pussanza èn ins cuntent. Quels che sa sentan discriminads dal sistem actual, quels propageschan ina midada.

Co dastgan ins lura valitar Voss engaschi a favur dad ina midada tar il proporz?

Mes engaschi è adina stà in pau in en-

Il deputà da la pcd Vincent Augustin.

FOTO Y. BÜRKL

gaschi fundamental, da princip. Fundamental en quai senn ch'ins sto semplamain sa dumandar tge è pli gist e tge betg. Jau sun da l'avis ch'il sistem da proporz haja clers avantatgs vers il sistem da maiorz. Il proporz resguarda meglier la voluntad dal singul votant. Quella voluntad stuess star en il center dad in sistem democratic. Per quel motiv sun jau adina stà per la midada tar il proporz.

Ils adversaris dal proporz argumenteschan sumegliant. Els pretendan ch'il proporz saja in sistem a favur da las partidas e betg a favur dal singul candidat?

Els argumenteschan cun il slogan persunas u partidas. Natiralmain ch'ins sa valitar quella chaussa uschia. Ins sto dentant esser sincer e dir ch'il sistem da proporz svizzer enconuscha la pussaivladad da cumular, da panaschar. In sistem concentrà sin la persuna. En in sistem da proporz vegnan elegids en emprima lingua persunas e betg glistas.

Las regiuns periferas pretendan d'avair fadia dad esser represchentadas en il parlament cun il proporz. Per exempel la Val d'Avras, ella vegness strusch da trametter in represchentant a Cuira en in'elecziun da proporz?

Quai è in'otra dumonda. Duess il sistem democratic promover dretgs da regiuns u duess il sistem promover ils

dretgs dals singuls votants? La vusch ch'il votant dat duess esser reflectada en il resultat d'elecziun. Sch'igl è pussaivel ad in represchentant da retschaiver in sez cun 40 vuschs è quai in zichel discriminont vers il candidat da Cuira che basegna 2000 vuschs per vegnir elegì. Il votant da Cuira na vala, en il sistem actual, betg tuttina blier sco il votant da la Val d'Avras.

I vegn adina puspè discurre dad ina tscherta pressiuin nà da la vart da la dretgira federala vers il sistem da maiorz?

La dretgira federala è enfin ussa sulettamain s'exprimida vers il sistem da proporz. Ella ha evaluà sulet las differenzas acceptablas entaifer ils singuls districts d'elecziun. La dretgira federala ha definì tschertas reglas en quel resguard. Enfin uss è la dretgira federala dentant mai s'exprimida schebain il sistem da maiorz s'accorda cun la constituziun u betg.

Jau sun adina stà per il proporz

Ils adversaris dal maiorz han mai laschà sclerir quella dumonda la dretgira, pertge betg?

Natiralmain ch'ins avess già pli baud

pudi far in recuors a la dretgira federala. Quai nun han ins dentant fatg. Da princip na tutga i betg ad ina dretgira da decider ina dumonda politica, mabain al suveran.

L'egualitad dal dretgs pertutgant Vossa argumentaziun dal votant da Cuira vers quel dad Avras pudess ins senz'auter valitar da betg esser dada?

Quai fiss senz'auter insatge che la dretgira savess tractar. Jau crai dentant era ch'il suveran sto sa fatschentar cun la dumonda tge ch'è gist e tge n'è betg gist en in stadi da dretg.

Ina midada dal sistem electoral dal maiorz tar il proporz pretendia ina midada dals districts da votaziun. Els cumins actuals na bastan betg. Il votant n'enconuscha betg quella nova organisaziun territoriala d'elecziun ils 3 da mars?

Quai è uschia. Il proporz na funcziuna betg sin la basa dals 39 cumins existents. Quai è cler. En vista a la reorganisaziun da las regiuns e las fusiuns da vischnancas è ina tala midada pertutgant ils districts da votaziun fitg probabla. Quai ha la regenza già laschà sentir. Quai tant pli che la regenza è s'exprimida a favur dal proporz, betg exnum sin la proxima votaziun, mabain pli tard.

I fiss dentant prudent d'enconuscher

la nova organisaziun territoriala avant la votaziun?

Jau crai ch'i saja prudent da laschar decider il suveran la dumonda da princip, la dumonda cardinala. Sche quella decisiun è sin maisa, alur èsi da decider co ins exequescha quella chaussa. Vinavant èsi da resguardar tscherts criteris che la dretgira federala ha definì per auters chantuns.

Ina midada enfin l'onn 2014 para dentant in pau curaschusa?

A mai para l'execuziun da la midada, per cas ch'il suveran di gea a la proposta, strusch pussaivla sin l'onn 2014. Quai è era la tenuta da la regenza.

Er il propoz elegia persunas e betg glistas

Vossa atgna partida, la pcd, nun appartegn exnum tar las organisaziuns politicas che profiteschan dad ina midada dal sistem d'elecziun?

Ils resultats d'elecziun per il cussegl naziunal na san ins betg transponer sin elecziuns chantunales. Ellas elecziuns naziunales è il chantun in district d'elecziun. Per l'elecziun dal cussegl grond dessi forsa radund diesch districts. Probabel fiss igl uschia che la pcd perdess en tschertas regiuns. Il proporz purtass dentant era schanzas a la pcd, numnadamain là nua ch'ella è sezza talmain minoritara u nunexistentia pervia dal maiorz. Jau pens vi da la regiun da Tavau, l'entira Engiadina. Cun il proporz pudessani recaltgar mandats ton en l'Engiadina sco a Tavau.

Vincent Augustin s'expona cunter la veglia da sia fracziun?

Jau hai già fatg valair antruras sco president da la partida dad esser per il proporz e mia tenuta hai jau era fatg valair quella giada tant entaifer la fracziun sco en il cussegl grond. La situaziun actuala è paregliabla cun ina cursa da velo, ils ins d'astgan partir cun doping, in doping lubì, ed ils auters ston partir senza doping. Il maiorz lubescha a tschertins d'entrar en scena e cuntanscher pussanza, ad auters impedescha el quai a moda betg acceptabla.